

Holger K. Niensens tale ved Socialistisk Folkepartis landsmøde

Taler

Holger K. Nielsen
Partiformand for SF

Dato

15. maj 1992

Sted

Roskilde

1. "There is something rotten in Denmark", siger Hamlet i Shakespeare's drama. Det kan også siges om tilstanden i dagens Danmark.

I det politiske liv har vi vel aldrig oplevet så mange skandalesager og kommissionsdomstole som er forbundet med den borgerlige epoke i dansk politik. Jeg skal undlade at remse dem op, vi kender dem.

Derimod vil jeg godt pege på et andet problem. Som vi ved, ynder regeringen at give en glansbilledagtig fremtilling af det danske samfund. Økonomien er så stærk som aldrig før. Vi er i den europæiske superliga, som man kalder det. Dette glansbillede forsøger regeringen med stor iver at sælge til den internationale finansverden.

Men under overfladen er der en helt anden historie. De mange skandalesager. Det stigende antal arbejdsløse. Det stigende antal mennesker, som er på bistandshjælp. Især helt unge mennesker. Den stigende desperation som ofte slår over i intolerance, fremmedhad og racisme. En afmagt hos en stor del af befolkningen overfor politikerne. Passivitet og en manglende tro at man selv kan gøre noget.

Der er opstået en afgrund mellem politikere, som bliver stadig mere selvtilfredse og så en befolkning, som føler stadig mere politisk afmagt.

I denne sammenhæng bliver det en opgave for SF at give det politiske liv en moralsk dimension og ved at udvide og omdefinere forståelsen for, hvad politik er.

Lad mig nævne to punkter.

For det første bliver det en selvstændig opgave for et nyt flertal i folketinget efter næste valg at genobre almindelig hæderlighed og anstændighed i det politiske arbejde. Heri ligger også, at SF skal være et parti, som alle steder i kommuner, amter og i staten modarbejder pamperi og magtudøvelse for magtens egen skyld.

Naturligvis handler politik om at opnå magt, men det skal stå stjerneklart, at magt for SF kun har interesse i det omfang vi kan virkeliggøre vore politiske ideer.

I den politiske diskussion på Christiansborg er der en tendens til, at det politiske indhold fortoner sig i kampen om taburetterne. De politiske forskelle udviskes og bliver til et spørgsmål om personlig fremtræden på TV skærmen. Hvor de burde angå forskellige opfattelser af, hvordan samfundet skal ændre sig. Denne udvikling skal vi modvirke.

For det andet er det en opgave, at politik i højere grad bliver et anliggende for almindelige mennesker. Magten skal væk fra de professionelle politikere. Her er vi interessant nok enige med partiet Venstre, men herefter skilles vandene. Hvor Venstre mener, at der skal mere magt til markedskræfterne er det SF's opfattelse, at demokratiet skal udvides. Så almindelige mennesker bliver mere direkte involveret i deres egne forhold på det politiske, det økonomiske og det sociale område. Det er det, vi har kaldt "Mere samfund mindre stat" og som vi skal diskutere nærmere på landsmødet.

2. Hvad har alt det her at gøre med EF unionen? En hel masse.

Det er karakteristisk, at hele det politiske establishment ivrigt anbefaler et ja til EF unionen. Det gælder de ledende politikere.

Det gælder meningsdannerne i dagspressen. Det gælder de store erhvervsorganisationer. Det gælder størstedelen af fagbevægelsen.

På den baggrund er det kommet som et totalt chock for meningsdannerne, at der i befolkningen er en udtalt skepsis og modstand imod unionsprojektet.

Det har i høj grad sin baggrund i EF's udemokratiske, teknokratiske og lukkede struktur.

Der er langt fra den enkelte til de danske politikere. Og det er slemt. Men det bliver selvsagt værre, når beslutningerne flyttes endnu længere væk til Bruxelles.

Præcis her ligger SF's hovedkritik af EF unionen. Vi er ikke imod internationalt samarbejde. Men internationalt samarbejde er ikke nødvendigvis det samme som at opbygge en ny overnational superstat. EF unionen er ikke et folkenes Europa, men et bureaukraternes og et teknokraternes Europa

Den store modstand i befolkningen har betydet, at unionsdebatten i høj grad er kommet til at dreje sig om konsekvenserne af et nej ved folkeafstemningen. Statsministeren lagde ud allerede i februar med den velkendte skræmmekampagne om at Danmark ville få status som Polen ved et nej. Ikke mange troede ham, og det er lykkedes at dreje debatten hen, hvor den hører hjemme. Lad mig slå følgende fast.

For det første: EF unionen drejer sig ikke om økonomi men om politik. Som nationalbankdirektøren har påpeget, kan Danmark naturligvis økonomisk set overleve et nej.

For det andet: Unionsafstemningen handler ikke om vort EF medlemskab. Ved et nej vil vi fortsat være medlemmer af EF.

Det store spørgsmål er så, hvad der vil ske ved et nej. Der vil i første række ske det, at den danske regering ikke vil kunne underskrive Maastricht traktaten, og traktaten vil herefter falde til gulvet. På dette punkt er juraen krystalklar: en vedtagelse af traktaten forudsætter, at alle medlemslande underskriver den.

Betyder det så, at udviklingen går i stå? Næppe. Det er sandsynligt, at de andre EF lande vil gå videre på visse områder og det kan Danmark naturligvis ikke forhindre. Men de kan ikke gå videre, medmindre de indkalder til en ny regeringskonference, og her vil der blive åbnet for en ny diskussion.

Det er i denne sammenhæng, at SF's forhandlingsudspil i tilfælde af et nej kommer ind. Vi siger i udspillet, at vi efter et nej ved folkeafstemningen skal afvise det i traktaten, som har at gøre med unionsudviklingen. Det drejer sig om følgende: Den økonomisk monetære union, forsvarssamarbejdet, unionsstatsborgerskabet og de fælles bestemmelser for unionen. Vedr. det

retlige samarbejde, ønsker vi ikke dette gennemført i en union men gennem mellemstatslige aftaler.

Men vi ønsker en forbedring af miljøbestemmelserne, så det fremgår klart, at miljøhensyn er vigtigere end økonomiske hensyn. Og vi ønsker et mere demokratisk og åbent samarbejde.

Hvad er perspektiverne i et nej? I første række, at der åbnes op for en ny debat om det europæiske samarbejdes udvikling. Dette er ikke mindst vigtigt i forhold til de andre nordiske lande. Der er i de nordiske landes befolkninger en kolossal skepsis overfor EF unionen. Et dansk nej ved folkeafstemningen vil give en helt ny debat om forholdet mellem Norden og Europa.

Perspektivet er et europæisk samarbejde, hvor der tages udgangspunkt i forskellighederne i Europa. Europa kan ikke presses ind i den skabelon, som unionen er. Der er forskellige

kulturelle forudsætninger. Forskellige politiske forudsætninger. Forskellige økonomiske forudsætninger. Og der er forskellige behov. Det er derfor, vi har lanceret ideen om et åbent europæisk samarbejde. Et europæisk hus, hvor der er flere rum, men hvor der er plads til alle. En af de største farer ved unionsudviklingen er, at der etableres et nyt "sølv-tæppe" ned gennem Europa. Efter Berlin murens fald er der ikke brug for nye mure. Der er brug for, at vi bruger de nye muligheder i Europa ikke til at den rigeste del etablerer sin egen superstat, men til at det europæiske samarbejde åbnes op.

Vi ved at unionstilhængerne i den sidste fase vil bruge alle midler til at få vendt stemningen. Vi kan alle huske 1972 og 1986. Vi ved, at de har langt flere penge end vi har. Alligevel er jeg overbevist om, den folkelige modstand kan fastholdes.

Der hviler her et særligt ansvar på os som det største modstanderparti. Lad os i de sidste to uger bruge alle kræfter på at sikre det nej, der er så afgørende.

3. Så nogle ord om den hjemlige politiske situation.

I Folketinget er alt ved det gamle. Statsministeren hedder Schlüter og udenrigsministeren hedder Uffe Ellemann. Regeringen sidder fortsat på

taburetterne, men politisk styres den af Folketinget.

Den er gennemsyret af skandalesager og enhver politisk logik burde tilsige, at den var skvattet omkuld for længe siden. Det er den imidlertid ikke, fordi små partier i midten af en eller anden grund har besluttet, at Schlüter er den bedste statsminister. Også selvom han gang på gang påtvinges en politik, som er oppositionens.

Vi forstår det ikke, men har måttet tage til efterretning, at sådan leves livet altså på Christiansborg i disse år.

En del tyder dog på, at den parlamentariske ligestilling er ved at få en ende. Det hele er ved at blive for broget og det er vel kun EF valget, som har forhindret, at der er udskrevet valg i dette forår. Til gengæld tyder alt på, at der kommer et politisk sammenbrud til efteråret, med et efterfølgende folketingsvalg.

Det er vigtigt, at dette resulterer i en ny regering og et systemskifte. Og det er vigtigt, at SF bliver en del af et nyt flertal efter et valg.

Vi har i de senere år nedtonet kravet om et S SF flertal. Det har haft sin baggrund i, at flertallet har fortonet sig i horisonten. Spørgsmålet er imidlertid, om det ikke er ved at vende. De seneste meningsmålinger tyder på, at vi faktisk er meget tæt på et S SF flertal.

Lad mig i denne forbindelse sige til socialdemokraterne: vi går naturligvis ud fra som givet, at også I vil bruge et S SF flertal, hvis det kommer. I modsat fald vil størstedelen af jeres vælgere have svært ved at forstå det.

Det skal ligge klart, at SF går efter et regeringssamarbejde i et S SF flertal. Det forudsætter naturligvis, at de to partier kan blive enige om et regeringsgrundlag. Det bedste vil være et 4 årigt regeringsprogram, hvor der fastlægges en plan for en reformering af det danske samfund.

Lad mig nævne tre hovedområder, som SF lægger vægt på:

For det første social ansvarlighed, hvor bekæmpelse af arbejdsløsheden og social retfærdighed skal i forgrunden.

For det andet økologisk ansvarlighed, hvor økologi og miljø skal gennemsyre alle samfundets områder.

For det tredje en vidtgående demokratisering af alle samfundets områder.

Det er vigtigt, at vi arbejder videre med at udarbejde et politisk alternativ og jeg vil konkret foreslå den nye hovedbestyrelse, at vi i efteråret kan fremlægge regeringsprogram, som SF vil gå til valg på. Et program, som har både visioner og realisme.

Vi står fortsat ved ønsket om at samarbejde med Det radikale Venstre, men må samtidig udtrykke skuffelse over, at de radikale i forbindelse med det seneste aktiveringsforlig støttede indførelse af en særlig lav ungdomsløn.

I hele debatten om de parlamentariske muligheder efter et valg er det vigtigt at slå fast, at SF under alle omstændigheder vil arbejde for at få maksimal indflydelse i det politiske liv. Venstrefløjens opgave skal ikke at være at stå på sidelinien, men derimod at deltage aktivt i det politiske arbejde.

Det gælder også i forbindelse med støtte til en evt. socialdemokratisk mindretalsregering. Hvis Poul Nyrup vil op på statsministertaburetten, forudsætter det støtte fra SF. Han skal vide, at vi naturligvis vil støtte en socialdemokratisk regering forudsat at vi får indflydelse på den førte politik.

Det skal i det hele taget være en rød tråd for vort parlamentariske arbejde, at vi er fleksible i forhold til, hvem vi samarbejder med men at det er en absolut forudsætning for samarbejde, at SF får reel indflydelse.

4. Det største samfundsproblem, vi står med, er arbejdsløsheden, og vi finder det absurd, når regeringen hævder, at en dansk økonomi med over 300.000 arbejdsløse er i den europæiske superliga.

Intet tyder på, at der sker en forbedring af beskæftigelsessituationen. De sidste mange år har vi fra regeringsøkonomer hørt, at et økonomisk opsving venter lige om hjørnet, men af én eller anden grund kommer opsvinget aldrig. Vi hørte det sidst omkring juletid sidste år. Allerede i marts måned måtte finansministeren trække i land og indrømme, at det alligevel har lange udsigter.

Den kilometerlange afstand mellem regeringens løfter og den faktiske virkelighed udgør et selvstændigt problem. Hvordan kan befolkningen tro på, at der kan gøres noget, når arbejdsløsheden på trods af løfter om det modsatte konsekvent stiger.

En del af arbejdsløsheden har baggrund i, at produktiviteten i den private sektor stiger voldsomt i disse år. Siden 1987 vi oplevet, at beskæftigelsen i den private sektor er faldet med ca. 80.000. Den teknologiske fornyelse vil naturligvis fortsætte og det er helt urealistisk at forestille sig, at den private sektor kan opsuge de mange arbejdsløse.

Den danske beskæftigelsespolitik har siden 70'erne været baseret på en tankegang om, at et snarligt opsving vil få de mange arbejdsløse i gang. Enhver ved, at denne strategi i dag er ren illusion. Der står ingen jobs og venter i den produktive sektor og det er derfor vigtigt, at vi får en helt ny debat om arbejdsløsheden og beskæftigelsespolitikken.

Et relevant udgangspunkt for denne kunne være en erkendelse af, vi ikke får fuld beskæftigelse igen som vi kendte det i 60'erne. Dels sætter de økologiske problemer og de globale uligheder grænser for den fremtidige økonomiske vækst. Dels indebærer den teknologiske udvikling at beskæftigelsen i den traditionelle produktionssektor formindskes.

Men alligevel er det muligt at skabe et menneskeværdigt samfund

hvor almindelige mennesker får en meningsfuld tilværelse. For det står jo ikke skrevet i stjernene, at selve livets mening er lønarbejde i den forstand, vi kender det. Med andre ord: vi er også nødt til at diskutere det arbejdsbegreb, vi kører med. Arbejde er ikke nødvendigvis traditionel lønarbejde det kan også være andre aktiviteter, som har både mening og fornuft.

En ny debat om arbejdsløsheden må tage fat på den næsten jomfrunalske holdning, som er kommet i forhold til nye jobs i den offentlige sektor. Vi kender alle eksemplet: kommunerne får nok en besparelse på at fyre hjemmehjælpere, men staten får så en større udgift til dagpenge. Nettobesparelsen er godt som ikke eksisterende.

Når den forøgede produktivitet i den private sektor medfører færre beskæftigede, er det dog logisk og rigtigt at dække en række af behovene indenfor den offentlige omsorgssektor.

En sådan debat må mere offensivt gå ind på tankegangen om en "tredie sektor" i samfundet. En sektor, som ligger på grænsen af det private og offentlige foreninger, selvstyrede fællesskaber osv. hvor udgangspunktet for aktiviteterne ikke er markedsøkonomisk rentabilitet men samfundsmæssige behov. I forlængelse heraf kommer vi ikke udenom en ny debat om borgerløn.

Alle de her tanker skal vi arbejde videre med. Give kød og blod i en sammenhæng med mere traditionelle beskæftigelsesinitiativer: offentlige investeringer, mere uddannelse, en forbedret iværksætterpolitik osv.

I alt det her må der imidlertid ikke være tvivl om at SF altid vil være at finde i forreste række, når det gælder konkrete initiativer og praktisk politisk arbejde for at gøre noget ved arbejdsløsheden. Hvis vi ikke er det, kan vore vælgere med rette spørge, om der er brug for SF.

Denne holdning lå også bag vor deltagelse i det såkaldte aktiveringsforlig med regeringen. Jeg ved, at en del SF'ere har været utilfredse med vor deltagelse i dette forlig. Derfor må vi tage en åben og ærlig debat her på landsmødet som vi altid gør, når vi har uenigheder.

Lad det være sagt med det samme: aktiveringsforliget er på ingen måde genialt. Ambitionsniveauet er alt for lavt og det indeholder reelle problemer.

Men det afspejler også den håbløshed, som arbejdsløsheden har skabt. F.eks. er det katastrofalt, at den private sektor i så lille omfang bidrager til løsningen af de sociale problemer, som arbejdsløsheden skaber. Når det gælder skattelettelser råber arbejdsgiverne højt. Når det gælder løsninger af arbejdsløshedsproblemet er de noget mere fåmælte. Derfor er der lagt enorme byrder på kommunerne. Gennem forliget får kommunerne forøgede forpligtelser i forhold til unge arbejdsløse, men det er kortsigtet hvis denne indsats udelukkende skal bestå af såkaldte "ventesalsjobs".

Der skal være bedre muligheder for flere reelle kommunale jobs og i forlængelse skal kommunalfuldmagten opblødes, så der gives mulighed for egentlig

kommunal produktion. Samtidig skal der gennemføres en bedre sammenkobling med uddannelsesinitiativer.

Den "serviceenhed" som forliget indeholder er en temmelig luftig størrelse og det er svært at se de store perspektiver i denne.

Vi har i hele forløbet vendt os imod ungdomslønnen, og det skal siges så stærkt som overhovedet muligt: SF stemmer ikke for ungdomslønnen og vi vil have den afskaffet så hurtigt som overhovedet muligt.

Vi har hele tiden sagt, at der er behov for langt flere reelle jobs, ikke mindst i den offentlige sektor. Det er der desværre ikke flertal for i det nuværende Folketing, og det er derfor tilfredsstillende, at der nu er kommet et gennembrud på tanken om at gøre passive dagpenge aktive.

Der er kommet et nyt begreb ind i sproget, nemlig "Kolding modellen", og vi skal da være stolte over, at det er Villy Søvnald, socialudvalgsformand i Kolding, som har stået fadder til denne model, som præcis går på at kommunerne får overført dagpenge, som så kan bruges til at sætte kommunale aktiviteter indenfor hjemmehjælpen og daginstitutionsområdet i gang.

Dette åbnes der nu for i forliget, og det er positivt. Det er positivt, at der nu åbnes op for en sabbatordning. Ordningen er langt mere begrænset end vi havde ønsket, men princippet er nu knæsat. Det har også været en del af disse forhandlinger, at arbejdsløse kan lave kulturelt arbejde uden at miste dagpenge.

Omkring voksenuddannelsesstøtten ligger der et tilbageskridt i, at den ikke længere kan kombineres med arbejdstilbudsordningen. Dette har vi kritiseret og det skal nævnes, at der mellem forligspartierne foregår reelle forhandlinger om at fjerne denne urimelighed. Jeg tror, det lykkes.

Vi står naturligvis ved aktiveringsforliget ud fra, at der trods alt er tale om små fremskridt. Men forliget skal ikke afholde os fra at fortsætte en aktiv linie omkring beskæftigelsespolitikken. Naturligvis ikke.

5. Der er nu gået 1 år med den nye SF ledelse. De fleste af os var nervøse for, om vi kunne klare omstillingen efter to så markante skikkelser som Gert og Ebba. Jeg synes, at det er gået godt.

Den megen snak om splittelse efter kampvalget sidste år er effektivt blevet dementeret. Vores ledelse fungerer og vi har et godt samspil mellem parti og folketingsgruppe.

Hvad er det så for opgaver, som vi i særlig grad skal koncentrere os om.

Det er at skabe resultater for de dårligst stillede. At skabe resultater til gavn for miljøet. At skabe resultater, som giver almindelige mennesker et godt hverdagsliv.

Men det er også at påvirke den ideologiske debat i samfundet. Det danske samfund er blevet mere intolerant de senere år. Vi ser det omkring holdningen til flygtninge og indvandrere. Danskerne havde tidligere ry for at være et tolerant folkefærd men vi må spørge om det stadig er tilfældet? Og vi må spørge os selv, hvorfor fremmedhadet og intolerancen er vokset.

Det skyldes til dels de stigende sociale problemer. Men det har måske også en årsag i, at vi der opfatter os som anstændige mennesker, ikke tager problemet alvorligt nok.

Der er sket en kulturel ændring. Hvad der før var tabu, kan nu siges af pæne mennesker ved middagsbordet. Den danske forening er i sig selv uinteressant, men det er bekymrende, hvis dens synspunkter breder sig som en svamp i den offentlige mening. Det må vi tage alvorligt. Ikke gennem konfrontation, men gennem argumenter.

Vi skal arbejde for, at der igen bliver højt til loftet i det danske samfund. Arbejde for at tolerance og almindelig anstændighed igen bliver fremtrædende værdier. Vi skal bekæmpe racismens svamp. Vi ved, at en del SF vælgere ikke deler vore synspunkter på indvandrerpolitikken og vi kan se, at andre partier tilpasser deres politik efter, hvad de tror er vælgernes holdninger. Her må vi ikke gå på akkord. Anti racisme og tolerance overfor fremmede kulturer er en fundamental del af vort grundlag, og SF vil aldrig af opportunistiske årsager ændre denne holdning.

Vi skal arbejde for, at miljø og økologi bliver almindeligt anerkendte værdier for samfundets udvikling. SF fører en offensiv miljøpolitik i kommuner, amter og i Folketinget, men det er centralt, at miljøpolitikken ikke kun bliver et anliggende

for eksperter og politikere. Selv nok så stramme miljølove hjælper kun lidt, hvis der ikke samtidig er folkelig forståelse for økologisk ansvarlighed.

Vi skal her diskutere et nyt vækstbegreb, som ikke alene er baseret på markedsøkonomisk rentabilitet, men som også tager udgangspunkt i de globale økologiske problemer.

De problemer, der diskuteres på FN konferencen i Rio de Janeiro, skal vi være i stand til at gøre vedkommende for almindelige mennesker.

SF har altid fungeret i et spændingsfelt mellem visioner og praktisk politisk arbejde. Denne spænding er i sig selv frugtbar og der er brug for den som aldrig nogensinde før.

SF skal være saltet i det politiske liv. Vi skal have styrken til at stå imod den konsensusstankegang, som bliver stadig mere udbredt. Vi skal holde fast i, at der fortsat er modsætninger i samfundet. At der stadig er noget at slås for. At ligegyldighed skal erstattes af engagement.

Alene derfor men også af en masse andre grunde er der brug for SF i det danske samfund.

Kilde

Fra prof. Robert Klemmensens private samling

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

EU, Politisk tale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/holger-k-nielsens-tale-ved-socialistisk-folkepartis-landsmode>